

w sprawie oceny programowej kierunku komunikacja międzykulturowa prowadzonego na Uniwersytecie Rzeszowskim na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim

§ 1

Na podstawie art. 245 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 258 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.) Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, po zapoznaniu się z opinią zespołu nauk humanistycznych, nauk o rodzinie i nauk teologicznych, raportem zespołu oceniającego oraz stanowiskiem Uczelni w sprawie oceny programowej kierunku komunikacja międzykulturowa prowadzonego na Uniwersytecie Rzeszowskim na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim, wydaje ocenę:

pozytywną z okresem obowiązywania skróconym do 3 lat

§ 2

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej stwierdza, że proces kształcenia realizowany na Uniwersytecie Rzeszowskim nie w pełni umożliwia studentom kierunku komunikacja międzykulturowa osiągnięcie założonych efektów uczenia się dla studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Spośród kryteriów określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1787), uszczegółowionych w załączniku nr 2 do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej, stanowiącego załącznik do uchwały nr 4/2018 Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 13 grudnia 2018 r. ze zm., kryteria:

1. konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się,
2. realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się,
10. polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

– zostały spełnione częściowo.

Wydanie oceny pozytywnej na okres 3 lat uzasadniają błędy i niezgodności w zakresie wymienionych wyżej kryteriów, które zostały spełnione częściowo:

W odniesieniu do kryterium 1:

1. Koncepcja kształcenia nie jest zgodna z przyporządkowaniem kierunku do dyscyplin naukowych, w szczególności z dyscypliną wiodącą.

Koncepcja i cele kształcenia nie w pełni mieszczą się w dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek. W szczególności nie jest jasne, z czego w kontekście nazwy kierunku wynika wskazanie dyscypliny naukowej filozofia jako wiodącej dla kierunku. Nie jest też jasny związek z tą dyscypliną zakresu przygotowania zawodowego określonego w sylwetce absolwenta: doradca, asystent lub konsultant w przedsiębiorstwach

prowadzących współpracę z zagranicą, animator i organizator imprez kulturalnych o charakterze międzykulturowym, koordynator wymiany międzykulturowej oraz opiekun uczestników tej wymiany, doradca do spraw organizacji imprez turystycznych o zasięgu międzykulturowym, organizator polityki kulturalnej i historycznej, konsultant do spraw wizerunku międzynarodowego, przedstawiciel instytucji na terenie obcej kultury, dziennikarz specjalizujący się w problematyce międzykulturowej, doradca do spraw polityki migracyjnej oraz asystent w procesach migracyjnych we wszelkich instytucjach i inicjatywach gospodarczych o zasięgu międzynarodowym.

W odpowiedzi na raport zespołu oceniającego Uczelnia podjęła polemikę z zawartą w nim diagnozą. Uczelnia stoi na stanowisku, że kierunek studiów komunikacja międzykulturowa jest nowatorski i nie posiada ugruntowanego przyporządkowania do dyscyplin naukowych, a jego interdyscyplinarny charakter powoduje, że może być przyporządkowany do różnych dyscyplin. W takiej sytuacji Uczelnia zdecydowała się, aby powiązać kierunek z filozofią, ponieważ nie chce w pierwszym rzędzie podchodzić do komunikacji międzykulturowej empirycznie – czyli opisując fenomen komunikacji międzykulturowej, czym zajmują się nauki empiryczne – lecz raczej apriorycznie, podając warunki konieczne właściwej komunikacji międzykulturowej (normatywnie), jak to robią filozofowie. Dopiero wtórnie zamierzają oni odnosić się do badań empirycznych jako punktu odniesienia (ewentualnie korekty) tych ich apriorycznych analiz filozoficznych.

Nadal nie jest jednak jasne, jaki związek z nazwą kierunku oraz zakresem przygotowania zawodowego ma dyscyplina naukowa filozofia. Nazwa kierunku wprowadza w błąd, bo sugeruje powiązanie przede wszystkim z dyscyplinami nauki o kulturze i religii i/lub nauki o komunikacji społecznej i mediach i nie wskazuje na przykład kandydatom na studia wiodącej roli dyscypliny naukowej filozofia.

2. Niewłaściwe przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych.

Kierunek na studiach pierwszego stopnia jest przyporządkowany w 53% liczby punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów do filozofii oraz w 17% do nauk o kulturze i religii, w 16% do nauk o komunikacji społecznej i mediach oraz w 14% do historii, a na studiach drugiego stopnia – w 75% do filozofii oraz w 20% do nauk o kulturze i religii i 5% do nauk o komunikacji społecznej i mediach.

W odpowiedzi na raport zespołu oceniającego Uczelnia na studiach pierwszego stopnia zrezygnowała z przyporządkowania kierunku do dyscypliny historia, uznawszy ją za subsydiarną wobec koncepcji i celów kształcenia, a w większym stopniu powiązała program z dyscyplinami nauki o kulturze i religii i nauki o komunikacji społecznej i mediach. Na studiach drugiego stopnia zmniejszono procentowy udział dyscypliny filozofia na rzecz pozostałych dyscyplin, czyli nauk o kulturze i religii i nauk o komunikacji społecznej i mediach. Po wprowadzonych zmianach procentowy udział dyscyplin kształtuje się następująco: studia pierwszego stopnia – filozofia 57%, nauki o kulturze i religii 26%, nauki o komunikacji społecznej i mediach 17%; studia drugiego stopnia – filozofia 68%, nauki o kulturze i religii 19%, nauki o komunikacji społecznej i mediach 13%. Przyporządkowanie to nadal nie wynika jednak jasno z koncepcji kształcenia i sylwetki absolwenta, o czym mowa w punkcie 1, a także z liczby punktów ECTS przypisanych zajęciom w tej dyscyplinie w programie studiów, o czym mowa w części odnoszącej się do kryterium 2.

3. Efekty uczenia się nie odpowiadają wszystkim charakterystykom Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Efekty uczenia się nie wyczerpują wszystkich charakterystyk sformułowanych w PRK. W efektach uczenia się nie uwzględniono pełnego zakresu kompetencji określonych w charakterystykach II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji dla poziomu 6. i 7. Na przykład w efektach uczenia się dla studiów pierwszego stopnia w zakresie wiedzy brakuje odniesienia do fundamentalnych dylematów współczesnej cywilizacji; w zakresie umiejętności nie sformułowano efektu odnoszącego się do umiejętności wykorzystania wiedzy w formułowaniu i rozwiązywaniu złożonych i nietypowych problemów oraz wykonywania zadań w warunkach nie w pełni przewidywalnych.

W odpowiedzi na raport zespołu oceniającego Uczelnia dokonała modyfikacji efektów uczenia się, ale nadal nie obejmują one wszystkich kompetencji opisanych w PRK, np. w odniesieniu do każdej z dyscyplin naukowych, do których został przyporządkowany kierunek, efekty uczenia się na studiach pierwszego stopnia nie zakładają, że studenci osiągną w zaawansowanym stopniu wiedzę obejmującą wybrane fakty, obiekty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie wyjaśniające złożone zależności między nimi, stanowiące podstawową wiedzę ogólną z zakresu tych dyscyplin oraz wybrane zagadnienia z zakresu wiedzy szczegółowej, a na studiach drugiego stopnia w pogłębionym stopniu wiedzę obejmującą wybrane fakty, obiekty i zjawiska oraz dotyczące ich metody i teorie wyjaśniające złożone zależności między nimi, stanowiące zaawansowaną wiedzę ogólną z zakresu tych dyscyplin naukowych, uporządkowaną i podbudowaną teoretycznie wiedzę obejmującą kluczowe zagadnienia oraz wybrane zagadnienia z zakresu zaawansowanej wiedzy szczegółowej właściwe dla programu studiów oraz główne tendencje rozwojowe w tych dyscyplinach.

4. Niespecyficzne efekty uczenia się.

Efekty uczenia się dla studiów drugiego stopnia w zasadniczej części stanowią kopię efektów przewidzianych dla studiów pierwszego stopnia, a w części efektów słowo „zaawansowany” zostało zastąpione wyrazem „pogłębiony”; część efektów powtórzono dosłownie bądź/i połączono po dwa efekty ze studiów pierwszego stopnia. Np. dwa następujące po sobie efekty na studiach pierwszego stopnia: absolwent zna i rozumie „wiedzę z zakresu bloków tematycznych dotyczących kultury, komunikacji, filozofii i krytycznego myślenia” oraz absolwent zna i rozumie „kierunki rozwoju i najważniejsze osiągnięcia z zakresu komunikacji międzykulturowej” – na studiach drugiego stopnia zostały połączone w jeden: absolwent zna i rozumie „w pogłębionym stopniu wiedzę z zakresu bloków tematycznych dotyczących kultury, komunikacji, filozofii i krytycznego myślenia oraz kierunki rozwoju i najważniejsze osiągnięcia z zakresu komunikacji międzykulturowej”. Efekty uczenia się nie określają specyficznego dla studiów pierwszego i drugiego stopnia zakresu wiedzy szczegółowej w dyscyplinach naukowych, do których został przyporządkowany kierunek, a jedynie wskazują na głębię perspektywy poznawczej.

W odpowiedzi na raport zespołu oceniającego Uczelnia dokonała modyfikacji efektów uczenia się, ale nadal nie są one specyficzne w powiązaniu z koncepcją kształcenia i przyporządkowaniem kierunku do dyscyplin naukowych. Na przykład na studiach

drugiego stopnia w powiązaniu z charakterystyką PRK o kodzie P7S_WG został sformułowany jeden efekt: zna i rozumie „w pogłębionym stopniu wiedzę z zakresu bloków tematycznych dotyczących komunikacji międzykulturowej, w szczególności filozoficzne podstawy i trudności tej dziedziny, kierunki rozwoju i najważniejsze osiągnięcia z zakresu komunikacji międzykulturowej oraz jej znaczenie w systemie nauk i specyfikę metodologiczną”. Efekt ten nie opisuje wiedzy w dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek, traktując komunikację międzykulturową jako dziedzinę nauki i jednocześnie – w kontekście wiedzy o kierunkach rozwoju – jako dyscyplinę naukową. Komunikacja międzykulturowa nie występuje w żadnej z tych ról w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych. Nie został w nim opisany specyficzny dla studiów drugiego stopnia zakres wiedzy osiągany w dyscyplinach naukowych, do których został przyporządkowany kierunek, w odniesieniu do kluczowych zagadnień oraz wybranych zagadnień z zakresu zaawansowanej wiedzy szczegółowej właściwej dla programu studiów oraz głównych tendencji rozwojowych w dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek. Analogiczne nieprawidłowości dotyczą studiów pierwszego stopnia.

W odniesieniu do kryterium 2:

Liczba punktów ECTS przypisana do zajęć w prowadzonych w dyscyplinach naukowych, do których kierunek został przyporządkowany, nie odpowiada proporcjom tego przyporządkowania.

Liczba punktów ECTS przypisana do zajęć prowadzonych w dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek, nie odpowiada temu przyporządkowaniu. Istotna obecność zajęć z zakresu nauk o kulturze i religii oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach wskazuje na ich dużo większy udział procentowy niż ten, który jest odzwierciedlony w przyporządkowaniu kierunku do tych dyscyplin, mniejszy zaś zajęć mieszczących się w obrębie zainteresowań filozoficznych.

W odpowiedzi na raport zespołu oceniającego Uczelnia przedstawiła tabele wskazujące na przypisanie zajęć do dyscyplin naukowych. Do dyscypliny filozofia zostały przypisane wszystkie zajęcia odnoszące się do kontekstowych zakresów wiedzy, np. na studiach pierwszego stopnia: *lektoraty języków obcych, ochrona własności intelektualnej, technologia informacyjna, historia kobiet w perspektywie społecznej, historia i współczesność teorii spiskowych, prawa mniejszości etnicznych, językowych i religijnych w Europie Środkowo-Wschodniej, struktura narodowościowa i etniczna krajów basenu Morza Śródziemnego, gospodarka a społeczeństwo w zmieniającym się świecie* i in. Ten sposób postępowania skutkuje tym, że jednej z dyscyplin naukowych, do których został przyporządkowany kierunek, przypisana została niezasadnie wysoka liczba punktów ECTS, podczas gdy te kontekstowe zajęcia w równym lub proporcjonalnym stopniu wspierają osiągnięcie efektów uczenia się we wszystkich dyscyplinach naukowych, do których kierunek został przyporządkowany. Dodatkowo w grupie zajęć w dyscyplinie naukowej filozofia znajdują się zajęcia, których nazwy wskazują na lokację w innych dyscyplinach, do których został przyporządkowany kierunek, np. w naukach o kulturze i religii: *kulturowe funkcje sztuki, płęć w kulturach czy ludyczne formy kultury*.

W odniesieniu do kryterium 4:

Uczelnia nie posiada potencjału kadrowego w pełni odpowiadającego potrzebom kierunku.

Zajęcia na kierunku prowadzą przedstawiciele wielu dyscyplin naukowych: filozofowie i kilku historyków oraz pojedynczy pracownicy reprezentujący socjologię, psychologię, geografę, nauki o poznaniu i komunikacji społecznej. Na kierunku jest niewiele zajęć, które można przyporządkować do czystej filozofii, a przedstawiciele tej dyscypliny mają powierzane zajęcia, których treści programowe nie są powiązane bezpośrednio z tą dyscypliną i ich indywidualnym dorobkiem naukowym. W zatrudnionej na kierunku kadrze dydaktycznej zdecydowanie brakuje kulturoznawców oraz praktyków, którzy mogą przybliżyć studentom poszczególne kultury, poszerzyć i pogłębić ich wiedzę na ich temat oraz pomóc im zrozumieć potrzebę komunikacji między nimi.

W odpowiedzi na raport zespołu oceniającego Uczelnia poinformowała, że dokonała zmian w obsadzie wszystkich zajęć wymienionych w załączniku nr 4 do raportu zespołu oceniającego: *praktyka dialogu międzykulturowego, komunikacja interpersonalna, animacje i upowszechnianie kultury, międzykulturowe kontakty artystyczne, przemijanie i śmierć w kulturze indoeuropejskiej, dyplomacja i etykieta międzykulturowa, kultura masowa, dialog międzykulturowy, etniczność i naród a państwo, mediacje międzykulturowe, warsztaty negocjacji, konflikt i kryzys w aspekcie politycznym, społecznym, kulturowym i cywilizacyjnym*. Uczelnia dodała, że w najbliższym czasie planuje otwarcie trzech konkursów na stanowiska badawczo-dydaktyczne dla nauczycieli akademickich, którzy dopełnią obsadę zajęć zgodnie z właściwymi kwalifikacjami. Rezultaty tych działań będą możliwe do oceny po ich zakończeniu.

W odniesieniu do kryterium 10:

Nieefektywne działanie na kierunku uczelnianego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Uczelnia posiada system zapewniania jakości kształcenia, który jednak na kierunku w odniesieniu do oceny i doskonalenia programu studiów nie działa efektywnie, o czym świadczą nieprawidłowości zdiagnozowane w kryteriach 1 i 2.

W odpowiedzi na raport zespołu oceniającego Uczelnia nie podjęła skutecznych działań naprawczych w zakresie nieprawidłowości stwierdzonych w kryteriach 1 i 2, co świadczy o nadal nieefektywnym działaniu na kierunku uczelnianego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej zobowiązuje uczelnię wymienioną w § 1 do realizacji następujących zaleceń:

W odniesieniu do kryterium 1:

1. Zaleca się zapewnienie spójnej z przyporządkowaniem kierunku do dyscyplin naukowych koncepcji kształcenia.
2. Zaleca się przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych stanowiących jego rzeczywiste podstawy teoretyczne.
3. Zaleca się zapewnienie w efektach uczenia się pełnego zakresu kompetencji określonych w charakterystykach Polskiej Ramy Kwalifikacji.

4. Zaleca się przyjęcie specyficznych efektów uczenia się, uwzględniających koncepcję kształcenia i przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych.

W odniesieniu do kryterium 2:

Zaleca się zapewnienie w programie studiów rzeczywistych zajęć w dyscyplinach naukowych, do których został przyporządkowany kierunek, w proporcjach odpowiadających temu przyporządkowaniu.

W odniesieniu do kryterium 4:

Zaleca się zapewnienie potencjału kadrowego odpowiadającego potrzebom kształcenia na kierunku

W odniesieniu do kryterium 10:

Zaleca się efektywne wdrożenie na kierunku uczelnianego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Pozostałe kryteria zostały spełnione.

§ 3

Zalecenia powinny być zrealizowane w terminie do końca roku akademickiego poprzedzającego rok, w którym przeprowadzone zostanie kolejne postępowanie oceniające, wskazany w § 4.

§ 4

Z uwagi na zaistnienie okoliczności przewidzianych w ust. 3 pkt 2 załącznika nr 3 do Statutu kolejne postępowanie oceniające na kierunku komunikacja międzykulturowa na uczelni wymienionej w § 1 nastąpi w roku akademickim 2027/2028.

§ 5

1. Uczelnia niezadowolona z uchwały może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, należy kierować do Polskiej Komisji Akredytacyjnej w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały.
3. Na składającym wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy ciąży, na podstawie art. 245 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, obowiązek zawiadomienia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o jego złożeniu.

§ 6

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
2. Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego.

§ 7

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Polskiej Komisji Akredytacyjnej